

Na osnovu člana 148 Poslovnika Skupštine Crne Gore („Službeni list RCG“ br. 51/06 i 66/06 i „Službeni list CG“ br. 88/09, 80/10, 39/11, 25/12, 49/13, 32/14, 42/15, 32/14, 42/15, 52/17, 17/18, 47/19, 112/20, 129/20, 65/21, 48/24, 820/24 i 117/26), na Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o strancima, Vlada Crne Gore podnosi sljedeće amandmane:

AMANDMAN I

Član 1 Predloga zakona mijenja se i glasi:

„U Zakonu strancima („Službeni list CG“, br. 12/18, 3/19, 86/22, 77/24, 3/26 i 33/26) u članu 6 tačka 4 mijenja se i glasi:

„4) **poslodavac** je domaće ili strano pravno lice, odnosno dio stranog pravnog lica, preduzetnik ili fizičko lice sa sjedištem, odnosno prebivalištem u Crnoj Gori, kod kojeg stranac zasniva radni odnos na osnovu ugovora o radu, kao i drugi subjekt koji u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava i obaveze iz radnog odnosa može zapošljavati stranca;“.

Poslije tačke 7 dodaju se 11 novih tačaka koje glase:

„7a) **žrtva nezakonitog zapošljavanja** je maloljetni stranac koji nezakonito boravi u Crnoj Gori i zaposlen je ili radi, kao i stranac koji nezakonito boravi u Crnoj Gori i zaposlen je ili radi u posebno iskorišćavajućim uslovima rada.

7b) **nezakonito zapošljavanje** je zapošljavanje ili omogućavanje rada stranca koji nezakonito boravi u Crnoj Gori;

7c) **posebno iskorišćavajući uslovi rada** su uslovi rada u kojima postoji očigledna nesrazmjera u odnosu na uslove rada zaposlenih koji su zakonito zaposleni na istim ili sličnim poslovima, naročito u pogledu zarade, radnog vremena, zaštite i zdravlja na radu, smjestaja ili drugih osnovnih uslova rada, što utiče na zdravlje i bezbjednost radnika i vrijeđa ljudsko dostojanstvo, uključujući i one koji proizlaze iz diskriminacije po osnovu pola ili po drugom osnovu;

7č) **međunarodna zaštita** je zaštita koja se odobrava strancu ili licu bez državljanstva i obuhvata priznavanje strancu ili licu bez državljanstva statusa izbjeglice ili lica pod supsidijarnom zaštitom;

7ć) **nezakoniti boravak** označava prisustvo stranca na teritoriji Crne Gore koji ne ispunjava ili više ne ispunjava uslove za ulazak ili boravak u skladu sa odredbama ovog zakona;

7d) **dobrovoljni odlazak** označava dobrovoljno ispunjenje obaveze povratka stranca u skladu sa ovim zakonom;

7dž) **opasnost od bjekstva** označava da postoje okolnosti utvrđene ovim zakonom na osnovu kojih se pretpostavlja da bi stranac, koji se nalazi u postupku povratka, mogao izbjeći povratak;

7đ) **udaljenje** označava izvršenje obaveze povratka, odnosno fizičko udaljenje stranca sa teritorije Crne Gore;

7e) **odluka o udaljenju** je svaka odluka koju je donio nadležni upravni organ države izdavanja, a kojom se nalaže udaljenje;

7f) **povratak** je proces vraćanja stranca, dobrovoljnim ispunjenjem obaveze povratka ili udaljenjem u:

- državu porijekla,
- državu tranzita u skladu sa sporazumom o readmisiji ili drugim međunarodnim sporazumom ili aranžmanom, ili
- drugu državu u koju državljanin treće države dobrovoljno odluči da se vrati i koja ga prihvata;

7g) **zabrana ulaska** je upravna mjera određena rješenjem o povratku kojom se strancu zabranjuje ulazak i boravak na teritoriji Crne Gore;“.

Obrazloženje

Predloženim amandmanom mijenja se član 1 Predloga zakona, odnosno dopunjuje član 6 Zakona o strancima, u cilju propisivanja značenja izraza, odnosno definisanja pojmova međunarodne zaštite, nezakonitog boravka, dobrovoljnog odlaska, opasnosti od bjekstva, udaljena, odluke o protjerivanju ili udaljenju, povratka i upravne mjere zabrane ulaska i boravka, čije definisanje i preciziranje je neophodno u cilju izmjena odredaba kojima se propisuje nezakoniti ulazak, boravak i napuštanje Crne Gore.

AMANDMAN II

U Predlogu zakona poslije člana 8 dodaju se tri nova člana koji glase:

“Član 9

U poglavlju VI. NEZAKONITI ULAZAK, BORAVAK I NAPUŠTANJE CRNE GORE čl. 104 do 138 mijenjaju se i glase:

"Nezakoniti boravak

Član 104

Smatra se da stranac nezakonito boravi u Crnoj Gori ako:

- 1) je nezakonito ušao u Crnu Goru;
- 2) nema važeću vizu ili je prestalo važenje vize koja mu je izdata;
- 3) nema odobren boravak u Crnoj Gori ili mu je odobreni boravak prestao;
- 4) mu je istekao dozvoljeni period boravka na osnovu ovog zakona;
- 5) boravi u Crnoj Gori suprotno svrsi ili uslovima na osnovu kojih mu je odobren ulazak ili boravak.

Dužnost stranca da napusti Crnu Goru

Član 105

Stranac koji nezakonito boravi u Crnoj Gori mora napustiti njenu teritoriju, odmah ili u roku koji mu je određen rješenjem o povratku.

Nezakonitim ulaskom u Crnu Goru smatra se ako stranac:

- 1) izbjegne graničnu kontrolu na graničnom prelazu;
- 2) izbjegne graničnu kontrolu van graničnog prelaza ili na graničnom prelazu koji ne radi;
- 3) prilikom ulaska upotrijebi tuđu, lažnu ili na drugi način izmijenjenu putnu ispravu ili drugu ispravu potrebnu za prelazak granice, ili policiji saopšti lažne podatke;
- 4) uđe u Crnu Goru protivno važećoj zabrani ulaska i boravka.

Ako iz evidencija i podataka kojima raspolaže policija nije moguće utvrditi da stranac ispunjava uslove u pogledu trajanja dozvoljenog boravka u Crnoj Gori, smatra se da ne ispunjava uslove za zakonit boravak.

Pretpostavka iz stava 3 ovog člana ne primjenjuje se na stranca koji ima dozvolu za boravak ili vizu za duži boravak.

Ako stranac ospori pretpostavku iz stava 3 ovog člana, nadležni organ će, ako je potrebno, izvršiti ispravku ili dopunu podataka u službenim evidencijama.

Ako stranac ne ospori pretpostavku iz stava 3 ovog člana, smatraće se da nezakonito boravi u Crnoj Gori i prema njemu će se sprovesti postupak povratka u skladu sa ovim zakonom, uz poštovanje načela zabrane vraćanja, najboljeg interesa djeteta, porodičnog života i zdravstvenog stanja stranca.

Obaveza obavještanja

Član 106

Nadležni državni organ koji je protiv stranca pokrenuo prekršajni postupak ili krivični postupak za djela za koja se goni po službenoj dužnosti, dužan je da o pokretanju i okončanju postupka, bez odlaganja, obavijesti policiju.

Nadležni državni organ koji je donio odluku kojom se stranac proglašava krivim zbog učinjenog prekršaja ili krivičnog djela za koje se goni po službenoj dužnosti, dužan je da bez odlaganja nakon donošenja odluke o tome obavijesti policiju.

Organ uprave nadležan za izvršenje kazne zatvora dužan je da, najmanje 48 časova prije puštanja stranca na slobodu, o tome obavijesti policiju.

Mjere za obezbjeđenje povratka

Član 107

Mjere za obezbjeđenje povratka stranca, u smislu ovog zakona, su:

- 1) dobrovoljno napuštanje Crne Gore;
- 2) zabrana ulaska i boravka;
- 3) udaljenje;
- 4) zadržavanje;
- 5) obaveze stranca u postupku povratka;
- 6) druge mjere propisane ovim zakonom.

Mjere iz stava 1 ovog člana sprovodi policija.

Rješenje o povratku

Član 108

O povratku stranca koji nezakonito boravi u Crnoj Gori policija donosi rješenje, osim u slučajevima iz člana 109 ovog zakona.

Rješenje o povratku stranca ne donosi se:

1) ako mu je izrečena dodatna mjera bezbjednosti protjerivanje stranca iz Crne Gore ili zaštitna mjera protjerivanje stranca sa teritorije Crne Gore zbog krivičnog djela ili prekršaja sa elementima nasilja;

2) ako je strancu odbijen ulazak u Crnu Goru u skladu sa ovim zakonom;

3) ako je stranac uhvaćen prilikom nezakonitog prelaska državne granice i vraćen, predat ili prihvaćen na osnovu međunarodnog ugovora, sporazuma o readmisiji ili drugog međunarodnog instrumenta;

4) ako je to propisano posebnim zakonom.

Ministarstvo može, u bilo kojem trenutku, strancu koji nezakonito boravi u Crnoj Gori izdati dozvolu za privremeni boravak ili drugu dozvolu koja mu daje pravo na boravak iz humanitarnih razloga, razloga samilosti ili drugih opravdanih razloga.

U slučaju iz stava 3 ovog člana neće se donijeti rješenje o povratku, a ako je već doneseno, rješenje o povratku će se ukinuti ili privremeno staviti van snage za vrijeme važenja dozvole za privremeni boravak ili druge dozvole koja strancu daje pravo na boravak.

Ako je stranac koji nezakonito boravi u Crnoj Gori podnio zahtjev za izdavanje dozvole za privremeni boravak ili druge dozvole koja mu daje pravo na boravak, a postupak po tom zahtjevu nije pravosnažno okončan, policija može odložiti donošenje rješenja o povratku do okončanja tog postupka.

Rješenjem o povratku određuju se rok za dobrovoljni odlazak i mjera udaljenja stranca u skladu sa članom 116 ovog zakona.

U rješenju o povratku određuje se i zabrana ulaska u skladu sa članom 112 ovog zakona.

U slučaju donošenja rješenja o povratku iz člana 105 stav 2 ovog zakona, određuju se mjera udaljenja stranca i mjera zabrane ulaska, koje su vezane za teritoriju Crne Gore.

Rok za dobrovoljni odlazak stranca neće se odrediti strancu:

- 1) ako njegov boravak predstavlja opasnost za javni red;
- 2) ako njegov boravak predstavlja opasnost za unutrašnju bezbjednost;
- 3) ako njegov boravak predstavlja opasnost za nacionalnu bezbjednost;
- 4) ako je njegov zahtjev za zakoniti boravak odbijen kao očigledno neosnovan ili lažan
- 5) ako postoji rizik od izbjegavanja dobrovoljnog odlaska;
- 6) u drugim slučajevima propisanim ovim zakonom.

Rok za dobrovoljni odlazak iz stava 1 ovog člana je deset dana od dana izvršnosti rješenja, osim ako ovim zakonom nije drukčije propisano.

Na zahtjev stranca ili po službenoj dužnosti policija može, uzimajući u obzir porodične, socijalne, zdravstvene i druge lične okolnosti stranca, odrediti rok za dobrovoljni odlazak do 30 dana.

Kad je to potrebno, stranac u postupku donošenja rješenja o povratku ima pravo na pomoć prevodioca.

Stranac kome je izdato rješenje o povratku ima pravo na besplatno pravno savjetovanje, koje mu obezbjeđuju nezavisna stručna lica izabrana na osnovu javnog poziva koji sprovodi Ministarstvo.

Stranac ima pravo na besplatnu pravnu pomoć u sudskim postupcima koji se vode povodom rješenja o povratku i rješenja o odbijanju produženja roka za dobrovoljni odlazak, pod uslovima propisanim zakonom kojim se uređuje besplatna pravna pomoć, bez obzira na postojanje uzajamnosti.

Protiv rješenja o povratku stranac može izjaviti žalbu u roku od pet dana od dana dostavljanja rješenja.

O žalbi odlučuje Ministarstvo, u roku od osam dana.

Protiv rješenja Ministarstva može se pokrenuti upravni spor, u roku od osam dana od dana dostavljanja rješenja po žalbi.

Za podnošenje žalbe i vođenje upravnog spora protiv rješenja o povratku ne plaća administrativna, niti sudska taksa.

Jedinstveno rješenje o prestanku boravka i povratku

Član 109

Rješenjem o prestanku dozvole za privremeni boravak iz člana 63 ovog zakona rješenjem o prestanku, odnosno poništenju dozvole za privremeni boravak i rad iz čl. 83 i 84 ovog zakona, rješenjem o prestanku stalnog boravka iz člana 94 ovog zakona, rješenjem o odbijanju zahtjeva za izdavanje dozvole za privremeni boravak iz člana 62 ovog zakona, rješenjem o poništenju, odnosno ukidanju vize iz člana 29 ovog zakona nadležni organ koji je donio rješenje istovremeno određuje i rok za dobrovoljni odlazak stranca iz Crne Gore.

Postupak izdavanja rješenja o povratku i dostavljanje

Član 110

Rješenje o povratku izdaje se strancu u pisanoj formi na obrascu koji propisuje Ministarstvo.

Rješenje o povratku dostavlja se strancu lično.

Dispozitiv rješenja, pravni i činjenični razlozi za donošenje rješenja, kao i pouka o pravnom lijeku prevode se u pisanom ili usmenom obliku na jezik koji stranac razumije ili za koji se opravdano može pretpostaviti da ga razumije, a ako stranac zahtijeva prevod ostalih dijelova rješenja, obezbijediće mu se pisani ili usmeni prevod na jezik koji razumije.

Po donošenju rješenja o povratku, svi potrebni podaci o donijetom rješenju, bez odlaganja, dostavljaju se nadležnom organu radi unosa u evidenciju.

Rješenje o povratku mora da sadrži pouku o dostupnim pravnim sredstvima, mogućnosti korišćenja besplatne pravne pomoći i pravu na pomoć prevodioca.

Prilikom izdavanja i dostavljanja rješenja o povratku nadležni organ dužan je da vodi računa o najboljem interesu djeteta, zaštiti porodičnog života, zdravstvenom stanju stranca i načelu zabrane vraćanja.

Dobrovoljni odlazak

Član 111

Rješenjem o povratku stranca određuje se rok za dobrovoljni odlazak od deset dana, u kojem je stranac dužan da napusti Crnu Goru, ako ovim zakonom nije drukčije propisano.

Ako postoje opravdani razlozi, policija može, na zahtjev stranca ili po službenoj dužnosti, odrediti rok za dobrovoljni odlazak do 30 dana, u kojem je stranac dužan da napusti Crnu Goru, ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Rješenje o povratku stranca sadrži obavještenje o mogućnosti da podnese zahtjev za produženje roka za dobrovoljni odlazak u skladu sa ovim zakonom.

Rok za dobrovoljni odlazak počinje da teče danom izvršnosti rješenja o povratku. Stranac može napustiti Crnu Goru i prije isteka roka za dobrovoljni odlazak.

Ako postoje okolnosti zbog kojih stranac ne može dobrovoljno da se vrati u roku određenom za dobrovoljni odlazak, policija može, na njegov zahtjev koji je podnijet prije isteka tog roka, a uzimajući u obzir okolnosti konkretnog slučaja, rješenjem produžiti rok za dobrovoljni odlazak za vrijeme trajanja tih okolnosti, a naročito ako:

- 1) stranac nema i ne može blagovremeno pribaviti važeću putnu ispravu potrebnu za dobrovoljni odlazak;
- 2) zdravstveno stanje stranca ne omogućava dobrovoljni odlazak u određenom roku, što potvrđuje ovlašćeni doktor medicine;
- 3) nastupi smrt ili teška bolest člana njegove porodice;
- 4) prirodne ili druge nesreće onemogućavaju dobrovoljni odlazak;
- 5) je neophodno prisustvo stranca u postupku pred državnim organom Crne Gore;
- 6) maloljetni stranac završava razred ili školsku godinu u Crnoj Gori, ali ne duže od završetka školske godine u kojoj je doneseno rješenje o povratku;
- 7) postoji potreba zajedničkog odlaska članova porodice;
- 8) postoje porodične ili socijalne veze koje je stranca ostvario tokom dugotrajnog boravka u Crnoj Gori;
- 9) postoje druge okolnosti koje opravdavaju produženje roka za dobrovoljni odlazak maloljetnika, maloljetnika bez pratnje, lica sa invaliditetom, starijih lica, trudnica, samohranih roditelja sa maloljetnom djecom, žrtava trgovine ljudima ili lica koja su bila izložene mučenju, silovanju ili drugim teškim oblicima psihološkog, fizičkog ili seksualnog nasilja.

Radi sprečavanja opasnosti od bjekstva tokom roka za dobrovoljni odlazak, policija može strancu odrediti jednu ili više sljedećih obaveza:

- 1) redovno javljanje policiji;
- 2) polaganje odgovarajuće finansijske garancije;
- 3) predaju ili deponovanje putne ili druge identifikacione isprave;
- 4) boravak na određenoj adresi ili određenom mjestu.

Protiv rješenja o odbijanju produženja roka za dobrovoljni odlazak stranac može izjaviti žalbu u roku od pet dana od dana dostavljanja rješenja.

O žalbi odlučuje Ministarstvo, u roku od osam dana.

Protiv rješenja Ministarstva može se podnijeti tužba Upravnom sudom Crne Gore (u daljem tekstu: Upravni sud), u roku od osam dana od dana dostavljanja odluke kojom je postupak okončan.

Za podnošenje žalbe i vođenje upravnog spora protiv rješenja o produženju roka za dobrovoljni odlazak ne plaća se administrativna, niti sudska taksa.

Stranac je dužan da napusti Crnu Goru, u roku za dobrovoljni odlazak određenom u skladu sa ovim zakonom.

Ako stranac ne izvrši obavezu dobrovoljnog odlaska u određenom roku, protiv njega će se sprovesti postupak udaljenja u skladu sa ovim zakonom.

Rok za dobrovoljni odlazak neće se odrediti strancu, ako njegovo dalje prisustvo predstavlja prijetnju po javni red, unutrašnju ili nacionalnu bezbjednost ili postoji opasnost od bjekstva.

Zabrana ulaska

Član 112

Rješenjem o povratku određuje se zabrana ulaska strancu:

- 1) ako mu nije određen rok za dobrovoljni odlazak; ili
- 2) ako nije postupio po rješenju o povratku u roku određenom za dobrovoljni odlazak.

U ostalim slučajevima, rješenjem o povratku može se odrediti zabrana ulaska.

Zabranom ulaska zabranjuje se ulazak i boravak na teritoriji Crne Gore.

Zabrana ulaska određuje se:

- na period od jedne godine strancu kome je rješenjem o povratku određen rok za dobrovoljni odlazak;
- na period od dvije godine, strancu za koga postoje okolnosti iz člana 113 stav 1 al. 2, 4 i 7 ovog zakona;
- na period od tri godine, strancu za koga postoje okolnosti iz člana 113 stav 1 al. 1, 3, 5 i 6 ovog zakona;
- na period od pet godina, odnosno duže ako boravak stranca u Crnoj Gori predstavlja opasnost po javni red, unutrašnju ili nacionalnu bezbjednost.

Zabrana ulaska iz stava 1 ovog člana može se ukinuti, skratiti ili privremeno odložiti ako stranac napusti Crnu Goru, u roku za dobrovoljni odlazak.

Zabrana ulaska neće se odrediti strancu kome je odobren privremeni boravak po osnovu saradnje sa nadležnim organima u postupcima koji se odnose na trgovinu ljudima, osim ako nije postupio po obavezi povratka ili predstavlja prijetnju po javni poredak, unutrašnju ili nacionalnu bezbjednost.

Zabranu ulaska određenu rješenjem o povratku policija može, po službenoj dužnosti ili na zahtjev stranca, rješenjem ukinuti, skratiti ili privremeno odložiti iz sljedećih razloga:

- smrti ili bolesti člana porodice;
- pružanja hitne medicinske pomoći;
- obaveznog učešća u postupcima pred državnim organima;
- ako je stranac u Crnoj Gori odobreno privremeno odlaganje udaljenja ili izdata dozvola za privremeni boravak;
- humanitarnih razloga ili interesa Crne Gore.

Period važenja zabrane ulaska počinje danom kada stranac stvarno napusti Crnu Goru.

Izuzetno, stranac kome je određena zabrana ulaska može se izdati dozvola za privremeni boravak ili drugo odobrenje koje mu daje pravo boravka, ako to opravdavaju humanitarni razlozi, međunarodne obaveze Crne Gore, spajanje porodice ili druge naročito opravdane okolnosti.

Odredbe ovog člana su bez uticaja na pravo traženja i uživanja međunarodne zaštite niti na primjenu načela zabrane vraćanja (non-refoulement).

Ne dovodeći u pitanje zabranu ulaska određenu u skladu sa ovim članom, strancu koji uđe u Crnu Goru protivno važećoj zabrani ulaska, kao i strancu koji ne napusti Crnu Goru u rokovima određenim za dobrovoljni odlazak, u periodu od tri godine od udaljenja državljanina treće države, odbiće se zahtjev za izdavanje vize i dozvole za privremeni boravak, osim dozvole za privremeni boravak radi spajanja porodice.

Opasnost od bjekstva

Član 113

Okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva stranca su:

- navođenje lažnih podataka, odnosno nesaradnja u postupku, kao i odbijanje da se od njega uzmu biometrijski podaci;
- upotreba lažnih ili falsifikovanih ličnih dokumenata, kao i namjerno uništavanje ili bilo kakvo drugo namjerno uklanjanje postojećih dokumenata;
- ulazak u Crnu Goru za vrijeme važenja zabrane ulaska;
- pravosnažno izrečena sankcija za prekršaj zbog nezakonitog boravka u posljednje tri godine prije donošenja rješenja o povratku;
- jasno izražena namjera nepoštovanja rješenja o povratku;
- činjenica da je stranac ranije izbjegavao izvršenje odluka nadležnih organa ili nije sarađivao sa nadležnim organima, uključujući slučajeve u kojima je pravosnažno osuđen za krivično djelo ili prekršaj povezan sa nezakonitim prelaskom granice, nezakonitim boravkom ili nepoštovanjem odluka nadležnih organa;
- činjenica da je strancu više puta izrečena pravosnažna sankcija za prekršaje koji se odnose na strance, državne granice ili javnog reda i mira, ako takvo ponašanje ukazuje na vjerovatnoću nepoštovanja obaveze povratka.

Zaštita od udaljenja

Član 114

Udaljenje se ne može izvršiti ako bi bilo protivno načelu zabrane vraćanja (non-refoulement) ili drugim međunarodnim obavezama Crne Gore u oblasti zaštite ljudskih prava.

Kad strancu u skladu sa ovim zakonom nije omogućen dobrovoljni odlazak, policija je dužna da izvrši individualnu procjenu svih okolnosti konkretnog slučaja, naročito vodeći računa o:

- 1) dužini boravka stranca u Crnoj Gori;
- 2) njegovom privatnom i porodičnom životu;
- 3) ekonomskim, socijalnim i kulturnim vezama sa Crnom Gorom;
- 4) stepenu integracije u crnogorsko društvo;
- 5) vezama sa državom porijekla;
- 6) zdravstvenom stanju stranca;
- 7) najboljem interesu djeteta.

Kad se radi o maloljetniku bez pratnje, udaljenje se može odrediti samo nakon što se utvrdi da će u državi povratka biti predat članu porodice, postavljenom staratelju ili odgovarajućoj ustanovi za prihvatanje maloljetnika.

Ako postoje okolnosti iz stava 1 ovog člana ili druge okolnosti koje privremeno onemogućavaju izvršenje udaljenja, udaljenje će se odložiti do prestanka tih okolnosti.

O donošenju rješenja o udaljenju državljanina treće države koji ima odobren boravak policija bez odlaganja obavještava Ministarstvo radi pokretanja odgovarajućih postupaka u vezi sa dozvolom boravka.

Besplatna pravna pomoć

Član 115

U postupku pred Upravnim sudom Crne Gore (u daljem tekstu: Upravni sud) u vezi rješenja o protjerivanju, stranac ima pravo na besplatnu pravnu pomoć u skladu sa zakonom kojim se uređuje besplatna pravna pomoć.

Udaljenje

Član 116

Stranac kome, u skladu sa ovim zakonom, nije omogućen dobrovoljni odlazak, kao i stranac koji nije napustio Crnu Goru, u roku za dobrovoljni odlazak određenom u skladu sa ovim zakonom, a nalazi se na teritoriji Crne Gore, udaljiće se iz Crne Gore, ako ovim zakonom nije drukčije propisano.

Stranac, kome je pravosnažnom presudom izrečena sporedna kazna ili zaštitna mjera protjerivanja stranca iz Crne Gore na osnovu te presude, udaljiće se iz Crne Gore i sa teritorije država članica, ako ovim zakonom nije drukčije propisano.

Stranac koga je, u skladu sa zakonom, potrebno udaljiti iz Crne Gore, policija će sprovesti do državne granice i uputiti preko granice ili ga predati nadležnim organima druge države.

Ako je potrebno udaljiti stranca koji se nalazi na teritoriji Crne Gore, stranac će se vratiti u državu porijekla ili državu tranzita u skladu sa međunarodnim sporazumima, ili u drugu državu u koju se dobrovoljno vraća pod uslovom da ga ta država prihvati, ili u drugu državu koja ga prihvata u skladu sa međunarodnim sporazumom.

Na način iz st. 3 i 4 ovog člana, policija sprovodi i udaljenje stranca koji se vraća na osnovu međunarodnog ugovora.

Kad je, kao krajnja mjera, radi sprovođenja udaljenja potrebno primijeniti sredstva prinude prema strancu koji pruža otpor udaljenju, ta sredstva moraju biti srazmjerna okolnostima slučaja i ne smiju prelaziti razumnu mjeru potrebnu za izvršenje udaljenja.

Sredstva prinude primjenjuju se u skladu sa zakonom kojim se uređuju policijska ovlašćenja, uz poštovanje ljudskog dostojanstva, osnovnih prava i fizičkog integriteta stranca.

Radi praćenja udaljenja stranca policija sa izabranom nevladinom organizacijom ili drugom nezavisnom institucijom, izabranom na osnovu javnog poziva, zaključuje pisani sporazum o praćenju udaljenja stranca.

Praćenje udaljenja stranca vrši izabrana nevladina organizacija ili druga nezavisna institucija tokom svih aktivnosti policije koje su usmjerene na udaljenje stranca iz Crne Gore, uključujući period prije odlaska, vrijeme leta odnosno drugog načina putovanja, tranzitna zadržavanja, dolazak i prihvrat stranca u državi povratka.

O planiranom udaljenju policija obavještava izabranu organizaciju ili instituciju iz stava 9 ovog člana, koja može odlučiti da li će pratiti konkretno udaljenje i u kojem obimu.

Navode i nalaze izabrane organizacije ili institucije iz stava 9 ovog člana, koji ukazuju na moguće povrede ljudskih prava ili osnovnih sloboda, policija razmatra u

postupku kontrole zakonitosti rada policije, u skladu sa zakonom kojim se uređuju unutrašnji poslovi.

Priznavanje odluka o udaljenju

Član 117

Stranac koji se nalazi na teritoriji Crne Gore udaljiće se ako se utvrdi da je protiv njega država članica donijela izvršno rješenje o povratku, kojim se nalaže njegovo udaljenje, zbog:

- 1) toga što je osuđen zbog krivičnog djela na kaznu zatvora za koje je propisana kazna zatvora u trajanju od najmanje jedne godine;
- 2) postojanja osnovane sumnje da je učinio ili je namjeravao da učini teško krivično djelo;
- 3) povrede odredaba zakona te države o ulasku i boravku.

O udaljenju stranca u slučajevima iz stava 1 ovog člana ili razlozima zbog kojih udaljenje nije izvršeno, policija će obavijestiti nadležni organ države članice koja je donijela odluku, preko nacionalne kontakt tačke iz stava 11 ovog člana.

Odredbe stava 1 ovog člana ne primjenjuju se na državljane država članica, članove njihovih porodica koji su iskoristili pravo na slobodu kretanja, kao ni na članove porodica crnogorskih državljana.

Ako stranac iz stava 1 ovog člana ima dozvolu za boravak ili drugu dozvolu koja mu daje pravo na boravak, a koju je izdala Crna Gora ili druga država članica, policija se prije udaljenja mora konsultovati sa nadležnim organom države koja je tu dozvolu izdala.

Ako je stranac iz stava 1 ovog člana Crna Gora izdala dozvolu za privremeni ili stalni boravak, postojanje izvršnog rješenja o povratku iz stava 1 ovog člana može predstavljati razlog za poništenje, ukidanje ili prestanak važenja dozvole za boravak, u skladu sa ovim zakonom.

Ako stranac, protivno izvršnom rješenju o povratku, pravo na boravak u državi članici ne prestane, stranac se može udaljiti i u tu državu, ali se neće udaljiti dok mu ne prestane pravo na boravak u Crnoj Gori.

Stranac se ne može udaljiti na osnovu stava 1 ovog člana, ako je država koja je donijela izvršno rješenje o povratku kojim se nalaže udaljenje to rješenje ukinula ili privremeno obustavila njeno izvršenje.

Prije udaljenja policija može od države članice koja je donijela izvršno rješenje o povratku kojim se nalaže udaljenje zatražiti dostavljanje dokumentacije na kojoj se odluka zasniva, pri čemu policija nije dužna da udalji stranca ako joj tražena dokumentacija nije dostavljena.

Lični podaci i dokumentacija primljeni od države članice u svrhu priznavanja izvršnih rješenja o povratku mogu se obrađivati i koristiti isključivo za potrebe sprovođenja postupka udaljenja, u skladu sa ovim zakonom.

Odredbe ovog člana primjenjuju se bez uticaja na propise kojima se uređuje određivanje države odgovorne za razmatranje zahtjeva za međunarodnu zaštitu, kao i na sporazume o readmisiji zaključene sa državama članicama i drugim državama.

Nacionalnu kontakt tačku za razmjenu informacija potrebnih za priznavanje izvršnih rješenja o povratku i saradnju sa nadležnim organima država članica, uspostavlja Ministarstvo.

Ministarstvo ostvaruje pravo na finansijsku naknadu troškova i vrši finansijsko poravnanje sa nadležnim organima država članica za troškove nastale udaljenjem državljanina treće države na osnovu međusobnog priznavanja izvršnih rješenja o povratku, u skladu sa Odlukom Savjeta 2004/191/EZ od 23. februara 2004. godine o utvrđivanju kriterijuma i praktičnih aranžmana za naknadu finansijskih neravnoteža nastalih primjenom Direktive 2001/40/EZ o uzajamnom priznavanju odluka o udaljenju državljana trećih država.

Načelo zabrane vraćanja

Član 118

Stranac se ne smije vraćati u državu gdje su njegov život ili sloboda ugroženi zbog njegove rasne, vjerske ili nacionalne pripadnosti, pripadnosti posebnoj društvenoj grupi ili političkog mišljenja, ili u kojoj bi mogao biti podvrgnut mučenju ili neljudskom i ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju, ili bi nad njim mogla biti izvršena smrtna kazna, kao i kad bi vraćanje u drugu državu predstavljalo opasnost od povratka u državu porijekla.

Stranac se ne smije vraćati ako je to u suprotnosti sa Konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, Evropskom konvencijom o sprječavanju mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, Konvencijom o pravima djeteta i Konvencijom o ostvarivanju dječjih prava.

Maloljetni stranac bez pratnje će se, uzimajući u obzir najbolji interes djeteta, vratiti u državu u kojoj će biti predat članu porodice, imenovanom staratelju ili ustanovi za prihvatanje djece.

Privremeno odlaganje udaljenja

Član 119

Privremenim odlaganjem udaljenja strancu koji treba da bude udaljen iz Crne Gore odobrava se da privremeno ostane u Crnoj Gori, kad njegovo udaljenje nije moguće izvršiti.

Policija, po službenoj dužnosti ili na zahtjev stranca, pokreće postupak privremenog odlaganja udaljenja kad su ispunjeni uslovi za udaljenje stranca iz člana 116 ovog zakona, ako se u postupku utvrdi da udaljenje nije moguće izvršiti iz razloga što:

- 1) udaljenje državljanina treće države nije dozvoljeno u skladu sa članom 118 ovog zakona;
- 2) postoji opasnost da bi zbog životno ugrožavajućeg zdravstvenog stanja stranca u toku udaljenja moglo doći do ozbiljnog i trajnog pogoršanja njegovog zdravstvenog stanja;
- 3) stranac nema važeću putnu ispravu države čiji je državljanin i nije je moguće pribaviti ni od njega niti od strane organa koji vodi postupak udaljenja;
- 4) država čiji je stranac državljanin ili država njegovog posljednjeg prebivališta nije spremna da ga prihvati;

- 5) udaljenje nije moguće izvršiti zato što nije moguće obezbijediti prevoz kopnenim, vazdušnim ili pomorskim putem;
- 6) je izvršenje rješenja o povratku odloženo u skladu sa ovim zakonom.

Odlaganje udaljenja odobrava se na period do šest mjeseci i može se, po službenoj dužnosti, produžavati dok postoje razlozi iz stava 2 ovog člana.

Udaljenje stranca nije dozvoljeno do pravosnažnosti odluke o odlaganju udaljenja.

Stranac kome je odobreno odlaganje udaljenja policija izdaje legitimaciju.

Radi utvrđivanja razloga iz stava 2 tačka 1 ovog člana, policija može od nadležnog organa zahtijevati podatke o bezbjednosnoj, političkoj i humanitarnoj situaciji u državi porijekla stranca, kao i drugu dokumentaciju od značaja za utvrđivanje postojanja zabrane udaljenja.

Strancu kome je odobreno privremeno odlaganje udaljenja policija može rješenjem odrediti sljedeće obaveze:

- 1) davanje u depozit putnih isprava, putnih dokumenata i putnih karata;
- 2) davanje u depozit određenih finansijskih sredstava;
- 3) zabrana napuštanja smještaja na određenoj adresi;
- 4) javljanje policiji u određeno vrijeme.

U slučaju privremenog odlaganja udaljenja, strancu ne prestaje obaveza napuštanja Crne Gore.

Za vrijeme privremeno odloženog udaljenja stranac ima pravo na zdravstvenu zaštitu u skladu sa propisima kojima se uređuje zdravstvena zaštita.

Maloljetni stranac za vrijeme za koje mu je privremeno odloženo udaljenje ima pravo na obrazovanje, u skladu sa propisima kojima se uređuje oblast obrazovanja.

Protiv rješenja o privremenom odlaganju udaljenja, rješenja o produženju privremenog odlaganja udaljenja ili rješenja o obustavi postupka privremenog odlaganja udaljenja stranac može podnijeti tužbu Upravnom sudu, u roku od pet dana od dana dostavljanja rješenja.

Upravni sud odlučuje o tužbi u roku od osam dana.

Prava stranca kome je odobreno privremeno odlaganje udaljenja

Član 120

Stranac kome je odobreno privremeno odlaganje udaljenja ima pravo na hitnu medicinsku pomoć i osnovno liječenje u skladu sa propisima kojima se uređuju zdravstvena zaštita i zdravstveno osiguranje, kao i pravo na osnovnu pomoć.

Maloljetni stranac koji podliježe obaveznom obrazovanju ima pravo na osnovno obrazovanje.

Nezavisno od stava 1 ovog člana, maloljetni stranac kome je odobreno privremeno odlaganje udaljenja ima pravo na zdravstvenu zaštitu u obimu obaveznog zdravstvenog osiguranja koji je propisan za djecu kao članove porodice.

Pravo iz stava 3 ovog člana pripada i licu koje se školuje nakon navršenih 18 godina života, do završetka školovanja, a najduže do navršenih 26 godina života.

Pravo na osnovnu pomoć iz stava 1 ovog člana obuhvata pravo na novčanu pomoć i druga osnovna materijalna davanja, u skladu sa zakonom kojim se uređuje socijalna i dječja zaštita, a pravo na osnovnu pomoć obezbjeđuje nadležni organ državne uprave određen tim propisom.

Strancu koji ne izvršava obaveze propisane ovim zakonom ili rješenjem o privremenom odlaganju udaljenja može se ograničiti ili uskratiti pravo na osnovnu pomoć, u skladu sa zakonom.

Strancu koji je za vrijeme privremenog odlaganja udaljenja smješten u zdravstvenu ustanovu, ustanovu za izvršenje krivičnih sankcija ili drugu državnu ustanovu, za vrijeme boravka u toj ustanovi ne pripada pravo na osnovnu pomoć iz stava 5 ovog člana.

U slučaju masovnog priliva stranaca ili drugih vanrednih okolnosti propisanih ovim zakonom, smještaj i osnovnu pomoć strancima kojima je odobreno privremeno odlaganje udaljenja obezbjeđuje nadležni organ državne uprave, u saradnji sa Ministarstvom.

Poništenje privremenog odlaganja udaljenja

Član 121

Privremeno odlaganje može se poništiti ako su prestali razlozi za privremeno odlaganje iz člana 119 stav 2 ovog zakona ili se državljanin treće države ne pridržava obaveza iz člana 119 stav 7 ovog zakona.

Rješenje o poništenju privremenog odlaganja donosi policija.

Protiv rješenja o poništenju privremenog odlaganja može se izjaviti žalba Ministarstvu, u roku od osam dana od dana prijema rješenja.

Žalba iz stava 3 ovog člana ne odlaže izvršenje rješenja.

Prestanak privremenog odlaganja udaljenja

Član 122

Privremeno odlaganje udaljenja prestaje ako:

- 1) prestanu razlozi zbog kojih je privremeno odlaganje udaljenja odobreno;
- 2) stranac stekne pravo na boravak u Crnoj Gori na osnovu ovog zakona ili međunarodnog ugovora;
- 3) stranac za vrijeme trajanja privremenog odlaganja udaljenja napusti teritoriju Crne Gore;

stranac ne izvršava obaveze određene rješenjem iz člana 119 stav 7 ovog zakona.

Zajednički letovi za udaljenje vazdušnim putem

Član 123

Radi sprovođenja udaljenja vazdušnim putem, Ministarstvo može postupati kao organizator ili učesnik i organizovati i učestvovati u zajedničkim letovima, u skladu sa ovim zakonom.

Način organizovanja i sprovođenja zajedničkih letova, saradnju sa drugim državama učesnicama, bezbjednosne mjere, postupanje prema strancima koji se udaljavaju, kao i druga pitanja od značaja za sprovođenje udaljenja vazdušnim putem propisuje Ministarstvo.

Pomoć državi članici kod udaljenja vazdušnim putem

Član 124

Policija pruža pomoć državi članici prilikom tranzita radi udaljenja vazdušnim putem.

Način pružanja pomoći, mjere pomoći, prava i obaveze službenika pratnje, kriterijume za obračun i utvrđivanje troškova tranzita i druga pitanja od značaja za pružanje pomoći iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Izdavanje vize ili odobrenja boravka strancu za kojeg postoji odluka države članice

Član 125

Ako je druga država članica donijela izvršno rješenje o povratku, pravosnažnu odluku o udaljenju ili izrekla zabranu ulaska državljaninu treće države, organ državne uprave nadležan za vanjske poslove i Ministarstvo će prije odlučivanja o izdavanju vize, odnosno odobrenju privremenog boravka, stalnog boravka ili drugog prava boravka izvršiti provjeru podataka u Šengenskom informacionom sistemu i drugim raspoloživim evidencijama.

Ako je za državljanina treće države u Šengenskom informacionom sistemu evidentirana zabrana ulaska ili upozorenje koje je unijela druga država, nadležni organ će prije donošenja odluke iz stava 1 ovog člana izvršiti konsultacije sa državom članicom koja je izvršila unos i prilikom odlučivanja uzeti u obzir njene interese.

Prilikom konsultacija iz stava 2 ovog člana nadležni organ može od druge države članice zatražiti sve podatke i dokumentaciju potrebnu za utvrđivanje činjenica od značaja za odlučivanje o izdavanju vize ili odobrenju boravka.

Kad postoje ozbiljni humanitarni razlozi, međunarodne obaveze Crne Gore, razlozi spajanja porodice ili drugi naročito opravdani razlozi, viza ili odobrenje boravka može se izdati i pored postojanja zabrane ulaska ili druge odluke države članice, uz prethodno konsultovanje države članice koja je donijela odluku ili izvršila unos podataka u Šengenski informacioni sistem.

O odluci donijetoj na osnovu ovog člana nadležni organ može obavijestiti državu članicu koja je donijela odluku o povratku, odluku o udaljenju ili izvršila unos zabrane ulaska u Šengenski informacioni sistem.

Zadržavanje i smještaj u prihvatilište za strance

Član 126

Policija će stranca za koga postoji opasnost od bjekstva ili koji izbjegava, ometa ili onemogućava postupak povratka ili izvršenje udaljenja odrediti zadržavanje i smještaj u prihvatilište za strance:

- 1) ako ga je potrebno udaljiti u skladu sa ovim zakonom;
- 2) ako ga je, u skladu sa međunarodnim ugovorom, potrebno vratiti, predati ili izručiti nadležnim organima druge države;
- 3) ako je to potrebno radi pripreme povratka ili sprovođenja postupka udaljenja, a postoji opasnost od bjekstva ili stranac izbjegava ili ometa pripremu povratka ili postupak udaljenja.

Strancu se može odrediti zadržavanje ako zbog odbijanja saradnje njegov identitet nije utvrđen ili postoji osnovana sumnja u njegov identitet, čime ometa pripremu povratka ili postupak udaljenja.

Ako se ocijeni da se svrha iz st. 1 ili 2 ovog člana može postići primjenom blažih mjera, policija će umjesto zadržavanja i smještaja u prihvatilište za strance primijeniti jednu ili više blažih mjera propisanih ovim zakonom.

Ženama, porodicama sa djecom, maloljetnicima bez pratnje, starijim licima, teško oboljelim licima i drugim ranjivim kategorijama stranaca tokom boravka u prihvatilištu za strance obezbijediće se poseban smještaj i odgovarajući nivo privatnosti primjeren njihovim potrebama.

Zadržavanje može trajati samo onoliko vremena koliko je neophodno za ostvarivanje svrhe iz st. 1 ili 2 ovog člana, a najduže šest mjeseci.

Stranac će se bez odlaganja pustiti na slobodu kad više ne postoje razlozi za zadržavanje ili kad više ne postoji razumna mogućnost izvršenja udaljenja u skladu sa ovim zakonom.

Strancu iz st. 1 i 2 ovog člana, koga zbog njegovih posebnih potreba nije moguće smjestiti u prihvatilište za strance, može se, uz saglasnost nadležne ustanove socijalne ili zdravstvene zaštite, obezbijediti smještaj u drugoj odgovarajućoj ustanovi ili drugi oblik institucionalnog zbrinjavanja.

Stranac kome je određeno zadržavanje ima prava utvrđena ovim zakonom, uključujući pravo na osnovne uslove života, zdravstvenu zaštitu i druga prava koja pripadaju strancima u postupku povratka.

Stranac, koji smatra da je u prihvatilištu za strance podvrgnut mučenju ili drugom okrutnom, nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju od strane zaposlenih ili drugih pritvorenika u prihvatilištu za strance, može se obratiti Zaštitniku ljudskih prava i sloboda.

Stranac će prilikom smještaja u prihvatilište za strance biti upoznat sa pravilima boravka, kao i sa svojim pravima i obavezama na jeziku koji razumije ili za koji se opravdano može pretpostaviti da ga razumije.

U vrijeme trajanja zadržavanja ne uračunava se vrijeme tokom kojeg se stranac bez odobrenja nalazio van prihvatilišta za strance, vrijeme provedeno u postupku odlučivanja o međunarodnoj zaštiti niti vrijeme provedeno u pritvoru ili izdržavanju kazne zatvora.

Tokom boravka u prihvatilištu za strance sloboda kretanja stranca ograničena je na prostor prihvatilišta za strance, a izuzetno, strancu se može odobriti privremeni izlazak iz prihvatilišta za strance pod uslovima i na način propisan pravilima boravka.

Zadržavanje i smještaj u prihvatilište za strance može se odrediti i strancu koji ne poštuje obaveze određene rješenjem o privremenom odlaganju udaljenja ili rješenjem kojim mu je, umjesto smještaja u prihvatilište za strance, određena blaža mjera.

Strancu se može odrediti zadržavanje ili može biti lišen slobode samo ako se u konkretnom slučaju ne mogu efikasno primijeniti druge dovoljne, a manje prinudne mjere.

Način smještaja i boravka državljanina treće države u prihvatilištu za strance propisuje Ministarstvo.

Pravila boravka u prihvatilištu za strance

Član 127

Radi obezbjeđivanja reda, bezbjednosti i nesmetanog funkcionisanja prihvatilišta za strance, stranci su dužni da poštuju pravila boravka u prihvatilištu za strance i zakonita uputstva zaposlenih u prihvatilištu za strance.

Zaposleni u prihvatilištu za strance mogu strancima određivati aktivnosti i zadatke u okviru programa svakodnevnog funkcionisanja prihvatilišta za strance, kao i druge aktivnosti koje služe ostvarivanju prava i obaveza utvrđenih pravilima boravka u prihvatilištu za strance.

Stranci su dužni da se uzdrže od svakog ponašanja kojim bi mogli ugroziti bezbjednost i red i mir u prihvatilištu za strance, kao i da održavaju korektan i tolerantan odnos prema drugim strancima i zaposlenima u prihvatilištu za strance.

Pravila boravka u prihvatilištu za strance propisuje Ministarstvo.

Mjere zbog povrede pravila boravka u prihvatilištu za strance

Član 128

Povrede pravila boravka u prihvatilištu za strance mogu biti lakše i teže.

Lakše povrede pravila boravka su:

- premještanje opreme po sobama i prenošenje inventara iz jedne prostorije u drugu;
- pisanje po zidovima, vratima i prozorima ili lijepljenje različitih materijala na njih;
- korišćenje sopstvenih električnih uređaja bez odobrenja;
- unošenje i korišćenje upaljača i drugih predmeta kojima se može izazvati požar;
- iznošenje hrane i pribora za jelo iz trpezarije;
- pušenje u sobama i zajedničkim prostorijama prihvatilišta za strance;
- namjerno oštećenje sitnog inventara prihvatilišta za strance;
- korišćenje mobilnih telefona protivno pravilima boravka;
- narušavanje noćnog mira;
- neodržavanje lične higijene ili higijene prostorija u kojima boravi;
- aktiviranje lažnog alarma ili lažne dojave o opasnosti.

Teže povrede pravila boravka su:

- ispoljavanje rasne, vjerske, nacionalne, polne, političke ili druge netrpeljivosti u bilo kom obliku;
- uvredljiv, prijeteci ili nasilan odnos prema drugim strancima, zaposlenima u prihvatilištu za strance ili posjetiocima;
- unošenje ili konzumiranje alkoholnih pića, opojnih droga ili drugih psihoaktivnih supstanci;
- unošenje opasnih predmeta ili lako zapaljivih materija;
- neizvršavanje zakonitog naređenja zaposlenog u prihvatilištu za strancu, ako bi time moglo doći do ozbiljnog narušavanja reda ili bezbjednosti u prihvatilištu za strance;
- fizički napad na drugog stranca, zaposlenog u prihvatilištu za strance ili posjetioca prihvatilišta;

- izrada ili unošenje predmeta podobnih za napad, bjekstvo ili izvršenje krivičnog djela;
- samovoljno napuštanje prihvatilišta za strance ili pokušaj samovoljnog napuštanja prihvatilišta;
- zloupotreba odobrenih pogodnosti;
- namjerno kršenje propisa o zaštiti od požara, eksplozije ili drugih opasnosti;
- prouzrokovanje veće materijalne štete namjerno ili krajnjom nepažnjom;
- ponavljanje lakših povreda pravila boravka;
- prisiljavanje drugih stranaca, vršenje psihičkog ili fizičkog pritiska nad njima ili podsticanje drugih na takvo ponašanje.

Pojačani policijski nadzor

Član 129

Policija rješenjem određuje boravak pod pojačanim policijskim nadzorom ako:

- je stranac već pokušao da izbjegne udaljenje bjekstvom ili se aktivno opirao njegovom izvršenju;
- je stranac, uprkos prethodno izrečenim mjerama zbog povrede pravila boravka u prihvatilištu, nastavio sa lakšim ili težim povredama pravila boravka, i to u slučaju lakših povreda u periodu od jednog mjeseca od izricanja mjere, a u slučaju težih povreda u periodu od šest mjeseci od izricanja mjere;
- iz konkretnih okolnosti i ponašanja stranca proizlazi da namjerava da izbjegne izvršenje udaljenja.

U slučaju određivanja boravka pod pojačanim policijskim nadzorom, ranije izrečene mjere zbog povrede pravila boravka ostaju na snazi, a ako stranac nastavi da krši pravila boravka u prihvatilištu, mogu mu se izreći i nove mjere u skladu sa ovim zakonom.

Boravak pod pojačanim policijskim nadzorom određuje se za vrijeme koje je neophodno da stranac prestane sa kršenjem pravila boravka u prihvatilištu, odnosno za vrijeme potrebno za izvršenje udaljenja, ali najduže šest mjeseci.

Boravak pod pojačanim policijskim nadzorom može se odrediti i strancu koji je smješten u prihvatilištu na osnovu propisa kojima se uređuje međunarodna zaštita, ako su ispunjeni uslovi iz stava 1 alineja 2 ovog člana.

Boravak pod pojačanim policijskim nadzorom podrazumijeva poseban režim boravka u prihvatilištu za strance i ograničenje kretanja u posebno određenim prostorijama prihvatilišta, u skladu sa pravilima boravka u prihvatilištu.

Blaže mjere

Član 130

Prije određivanja mjere zadržavanja i smještaja stranca u prihvatilište za strance, policija će po službenoj dužnosti ocijeniti da li se svrha iz člana 126 st. 1 ili 2 ovog zakona može ostvariti primjenom jedne ili više blažih mjera.

Ako se svrha može ostvariti primjenom blažih mjera, policija će odrediti blažu mjeru umjesto zadržavanja i smještaja strancu u prihvatilište za strance.

Policija može, u skladu sa st. 1 i 2 ovog člana rješenjem odrediti strancu boravak van prihvatilišta za strance kao blažu mjeru i jednu ili više sljedećih obaveza:

- 1) određivanje mjesta boravka na određenoj adresi;
- 2) obavezu redovnog javljanja policiji stanici;
- 3) predaju ili deponovanje ličnih isprava i putnih karata;
- 4) depozit određenih finansijskih sredstava;

Za vrijeme primjene blažih mjera policija može strancu obezbijediti smještaj i izdržavanje, finansijska sredstva i druga materijalna davanja, ili povodom tih mjera zaključivati sporazume sa međunarodnim organizacijama i nevladinim organizacijama.

Način sprovođenja blažih mjera propisuje Ministarstvo.

Postupak u vezi sa zadržavanjem

Član 131

Smještaj državljanina treće države u prihvatilište za strance ili van prihvatilišta, kao i boravak pod pojačanim policijskim nadzorom, određuje policija rješenjem, koje sadrži pouku da stranac ima pravo na hitnu pravnu pomoć advokata koga slobodno izabere ili punomoćnika koji ima položen pravosudni ispit, a ako ne raspolaže sredstvima, ima pravo na besplatnu pravnu pomoć u skladu sa zakonom kojim se uređuje besplatna pravna pomoć, bez uslova uzajamnosti.

Rješenje iz stava 1 ovog člana sadrži činjenične i pravne razloge na kojima se zasniva određivanje zadržavanja i pouku da je policija, na zahtjev stranca kome je određeno zadržavanje ili boravak pod pojačanim policijskim nadzorom, dužna da mu omogući kontakt sa njegovim zakonskim zastupnikom, članovima porodice, starateljem i nadležnim konzularnim organima, ako to nije protivno interesima državljanina treće države.

Protiv rješenja o smještaju i rješenja o određivanju boravka pod pojačanim policijskim nadzorom stranac može podnijeti tužbu Upravnom sudu, u roku od osam dana od dana dostavljanja rješenja.

Na zahtjev stranca, policija je dužna da mu omogući ostvarivanje prava na pravnu pomoć.

Tužba iz stava 3 ovog člana ne odlaže izvršenje rješenja.

Upravni sud je dužan da o tužbi iz stava 3 ovog člana odluči po hitnom postupku, a najkasnije u roku od šest dana od prijema tužbe.

Strancu kome je određeno zadržavanje u prihvatilištu za strance omogućava se kontakt sa zakonskim zastupnikom, članovima porodice, starateljem i nadležnim konzularnim organima.

Predstavnicima državnih organa i stranih diplomatsko-konzularnih predstavništava čiji su državljani smješteni u prihvatilište za strance i predstavnicima međunarodnih i nevladinih organizacija koje se bave zaštitom ljudskih prava lica kojima je određeno zadržavanje, omogućiće se da posjete prihvatilište za strance, u cilju provjere uslova smještaja i poštovanja ljudskih prava.

Prilikom smještaja u prihvatilište za strance, stranac se upoznaje sa mogućnostima ostvarivanja kontakta sa organizacijom iz stava 8 ovog člana.

U sudskim postupcima koji se vode povodom rješenja o zadržavanju i smještaju ili rješenja o određivanju boravka pod pojačanim policijskim nadzorom stranac ima pravo na besplatnu pravnu pomoć u skladu sa zakonom kojim se uređuje besplatna pravna pomoć, bez uslova uzajamnosti.

Rješenje o zadržavanju i smještaju i rješenje o određivanju boravka pod pojačanim policijskim nadzorom dostavljaju se strancu lično.

Dispozitiv rješenja o zadržavanju i smještaju i rješenje o određivanju boravka pod pojačanim policijskim nadzorom, pouka iz stava 1 ovog člana i pouka o pravnom lijeku prevode se na albanski, engleski, arapski, bosanski, makedonski, ruski, srpski ili turski jezik, a ako stranac ne razumije nijedan od tih jezika ili zahtijeva prevod drugih djelova rješenja, na njegov zahtjev obezbijediće mu se pisani ili usmeni prevod na jezik koji razumije ili za koji se opravdano može pretpostaviti da ga razumije.

Postupak u vezi sa produženjem zadržavanja

Član 132

Ako stranca, iz objektivnih razloga, nije moguće vratiti, predati, izručiti ili udaljiti iz Crne Gore ni po isteku šest mjeseci, policija može rješenjem:

- 1) produžiti zadržavanje i smještaj u prihvatilištu za strance, odnosno boravak pod pojačanim policijskim nadzorom, najduže do 12 mjeseci, ako stranac ne sarađuje u postupku povratka ili dolazi do kašnjenja u pribavljanju potrebne dokumentacije iz država, a opravdano se može očekivati da će u tom periodu biti moguće izvršiti povratak, predaju, izručenje ili udaljenje stranca;
- 2) odrediti strancu privremeno odlaganje udaljenja ili neku od blažih mjera propisanih ovim zakonom, pri čemu je stranac dužan da poštuje ograničenja i pravila kretanja određena tom mjerom.

Ako stranac krši ograničenja i pravila kretanja određena mjerom iz stava 1 tačka 2 ovog člana, može mu se ponovo odrediti smještaj u prihvatilište za strance.

Ukupno trajanje zadržavanja i smještaja u prihvatilištu za strance, uključujući produženje iz stava 1 ovog člana, ne može biti duže od osamnaest mjeseci.

Protiv rješenja o produženju zadržavanja stranac može podnijeti tužbu Upravnom sudu, u roku od osam dana od dana dostavljanja rješenja.

O tužbi iz stav 4 ovog člana Upravni sud odlučuje, u roku od osam dana.

Tužba iz stava 4 ovog člana ne odlaže izvršenje rješenja o produženju zadržavanja.

U postupcima pred sudom koji se vode povodom rješenja o produženju zadržavanja stranac ima pravo na besplatnu pravnu pomoć u skladu sa zakonom kojim se uređuje besplatna pravna pomoć, bez uslova uzajamnosti.

Rješenje o produženju zadržavanja dostavlja se strancu lično.

Rješenje iz stava 7 ovog člana sadrži i pouku o pravu na pravnu pomoć, besplatnu pravnu pomoć i kontakt sa zakonskim zastupnikom, članovima porodice, starateljem i nadležnim konzularnim organima.

Dispozitiv rješenja, pouka o pravnom lijeku i pouka iz stava 8 ovog člana prevode se na albanski, engleski, arapski, bosanski, makedonski, ruski, srpski ili turski jezik, a ako stranac ne razumije nijedan od tih jezika ili zahtijeva prevod drugih djelova rješenja, na njegov zahtjev obezbijediće mu se pisani ili usmeni prevod na jezik koji razumije ili za koji se opravdano može pretpostaviti da ga razumije.

Preispitivanje opravdanosti zadržavanja u prihvatilištu za strance

Član 133

Policija je dužna da, najkasnije sedam dana prije isteka prvog i svakog narednog tromjesečnog perioda od dana određivanja zadržavanja u prihvatilištu za strance, po službenoj dužnosti dostavi Upravnom sudu na preispitivanje opravdanosti rješenje o zadržavanju, zajedno sa dokumentacijom koja se odnosi na postupak povratka i mišljenjem policije o očekivanjima u pogledu mogućnosti izvršenja povratka, odnosno udaljenja.

Preispitivanje opravdanosti zadržavanja vrši Upravni sud preko sudije pojedinca.

Dokumentaciju o postupku povratka i mišljenje policije o mogućnosti izvršenja povratka Upravni sud, bez odlaganja, dostavlja strancu i zakazuje usmenu raspravu.

Sud odlučuje nakon održane usmene rasprave, na kojoj stranac ima pravo da se izjasni o svim činjenicama i okolnostima koje su od značaja za donošenje odluke, kao i o dokumentaciji koja mu je dostavljena.

Prilikom preispitivanja opravdanosti zadržavanja Upravni sud ispituje da li su i dalje ispunjeni uslovi za određivanje zadržavanja propisani ovim zakonom, lične okolnosti stranca, njegove porodične veze u Crnoj Gori, okolnosti od značaja za dobrovoljni odlazak ili izvršenje udaljenja, kao i da li postoji razumna mogućnost izvršenja povratka odnosno udaljenja.

Ako utvrdi da i dalje postoje zakonski uslovi za zadržavanje, Upravni sud to utvrđuje rješenjem, a ako utvrdi da uslovi više nijesu ispunjeni, naložiće policiji da stranca, bez odlaganja, pusti na slobodu.

Upravni sud svoju odluku dostavlja policiji i strancu, najkasnije jedan dan prije isteka perioda preispitivanja.

Protiv rješenja Upravnog suda kojim je utvrđeno da je zadržavanje i dalje opravdano, stranac može podnijeti Vrhovnom sudu zahtjev za ispitivanje sudske odluke u roku od osam dana od dana prijema rješenja.

Vrhovni sud odlučuje o zahtjevu u roku od osam dana od dana njegovog prijema.

Na podnošenje zahtjeva, razloge zbog kojih se može podnijeti, sastav suda, postupak i odluke Vrhovnog suda shodno se primjenjuju odredbe zakona kojim se uređuje upravni spor.

Stranac koji je pušten iz prihvatilišta po istekua maksimalnog trajanja ograničenja slobode kretanja može se ponovo smjestiti u prihvatilište za strance samo ako zbog novih ili bitno promijenjenih okolnosti ponovo postoje zakonski uslovi za zadržavanje i ako se opravdano može.

Posebne okolnosti

Član 134

Ako je u postupku udaljenja iz Crne Gore obuhvaćen izuzetno veliki broj stranaca, zbog čega su kapaciteti prihvatilišta za strance ili organa nadležnih za sprovođenje postupaka u vezi sa zadržavanjem preopterećeni, državljaninu treće države se za vrijeme trajanja takvih posebnih okolnosti može odrediti zadržavanje i pod uslovima drukčijim od uslova propisanih odredbama ovog zakona kojima je propisano određivanje zadržavanja.

Za vrijeme trajanja posebnih okolnosti iz stava 1 ovog člana, rokovi za odlučivanje o pravnim sredstvima protiv odluke o smještaju u prihvatilište za strance mogu biti prilagođeni stvarnim mogućnostima postupanja nadležnih organa, uz obezbjeđivanje djelotvorne sudske zaštite.

U slučaju masovnog ulaska ili nezakonitog boravka u Crnoj Gori, odluku o obezbjeđivanju privremenog smještaja stranaca prema kojima se primjenjuju blaže mjere donosi Vlada.

Ovlašćenje za pretres i uzimanje biometrijskih podataka

Član 135

U postupku udaljenja ili smještaja stranca u prihvatilište za strance policijski službenici ovlašćeni su da bez naredbe o pretresanju izvrše pretres stranca i predmeta koje stranac nosi, ako postoji sumnja da posjeduje oružje ili oruđe za napad ili sumnja da će odbaciti, sakriti ili uništiti predmete koji se mogu koristiti kao dokaz u krivičnom ili prekršajnom postupku, kao i u postupku udaljenja.

Strancu koji nezakonito boravi, a nema ispravu o identitetu ili postoji sumnja u njegov identitet mogu se uzeti otisci prstiju i fotografija, bez njegove saglasnosti, ako je to potrebno radi utvrđivanja identiteta stranca, pripreme povratka ili izvršenja udaljenja.

Postupak prema maloljetnicima

Član 136

Maloljetni stranac bez pratnje i porodica sa maloljetnim strancem smještaju se prvenstveno u ustanove ili druge oblike smještaja primjerene potrebama maloljetnika.

Ako smještaj iz stava 1 ovog člana nije moguće obezbijediti, maloljetni stranac bez pratnje i porodica sa maloljetnim stranca mogu se smjestiti u prihvatilište za strance.

Kad se radi o maloljetnom strancu bez pratnje, policija bez odlaganja obavještava organ starateljstva radi imenovanja staratelja i zaštite prava i interesa maloljetnika.

Članovi iste porodice smještaju se zajedno, osim ako je to protivno najboljem interesu djeteta.

Prilikom sprovođenja postupaka iz ovog poglavlja prema maloljetniku, nadležni organ dužan je da vodi računa o najboljem interesu djeteta.

Maloljetnom strancu obezbijediće se uslovi primjereni njegovom uzrastu, kao i pravo na obrazovanje u skladu sa propisima iz oblasti obrazovanja.

Maloljetni stranac bez pratnje i porodica sa maloljetnim strancem smjestiće se u prostorije koje su odgovarajuće za smještaj maloljetnika.

Pojačani policijski nadzor može se odrediti maloljetnom strancu samo izuzetno i samo u pratnji roditelja ili zakonskog zastupnika, pri čemu se mora voditi računa o najboljem interesu djeteta.

Prema maloljetnom strancu bez pratnje ne može se odrediti pojačani policijski nadzor.

Ako postoji ozbiljna sumnja o maloljetnosti stranca iz stava 1 ovog člana, može se sprovesti ispitivanje starosti tog lica.

Naknada troškova

Član 137

Troškove smještaja u prihvatilište za strance i troškove koji nastanu prilikom udaljenja snosi stranac.

Troškovi iz stava 1 ovog člana podmiruju se iz novčanih sredstava oduzetih prilikom prijema stranca u prihvatilište, kao i drugih sredstava koje stranac posjeduje.

Ako stranac nema sredstava da naknadi troškove iz stava 1 ovog člana, troškove će naknaditi:

- 1) fizičko ili pravno lice koje se obavezalo da će snositi troškove boravka stranca;
- 2) prevoznik koji nije odvezao stranca u skladu sa članom 13 st. 2 i 3 ovog zakona;
- 3) organizator turističkih ili poslovnih putovanja iz člana 13 stav 6 ovog zakona;
- 4) poslodavac koji je zaposlio stranca suprotno ovom zakonu.

Visinu troškova smještaja u prihvatilište za strance i troškova koji nastanu prilikom udaljenja utvrđuje policija rješenjem prema stvarnim troškovima.

Troškove koje nije moguće naplatiti od stranca na način iz st. 2 i 3 ovog člana, padaju na teret budžeta Crne Gore.

Ako policija izvršava udaljenje stranca osnovu odluke o udaljenju koju je donijela druga država, država koja je donijela odluku dužna je da Crnoj Gori nadoknadi troškove udaljenja koji nijesu mogli biti naplaćeni od stranca ili drugog odgovornog lica.

Naknada troškova iz stava 6 ovog člana obuhvata naročito troškove prevoza, izdavanja putnih isprava i viza, troškove smještaja, troškove službenika pratnje i druge stvarne troškove neposredno povezane sa izvršenjem udaljenja.

Policija podnosi zahtjev za naknadu troškova državi koja je donijela odluku o udaljenju, u skladu sa međunarodnim ugovorima i načelom reciprociteta.

Zahtjev za naknadu troškova iz stava 8 ovog člana podnosi se u pisanom obliku i mora sadržati dokumentaciju kojom se dokazuju stvarno nastali troškovi.

Zahtjev za naknadu troškova podnosi se najkasnije u roku od jedne godine od dana izvršenog udaljenja.

Poslove razmjene zahtjeva, obavještenja o izvršenom plaćanju ili odbijanju naknade troškova i drugih informacija u vezi sa naknadom troškova iz ovog člana vrši nacionalna kontakt tačka iz člana 117 stav 11 ovog zakona.

Nakon prihvatanja zahtjeva za naknadu troškova, plaćanje se vrši u roku od tri mjeseca od dana prihvatanja zahtjeva.

Nacionalna kontaktna tačka iz člana 117 stav 11 ovog zakona vodi evidenciju o podnijetim zahtjevima za naknadu troškova, izvršenim isplatama, odbijenim zahtjevima i razlozima odbijanja.

Postupak prema strancu kome je u državi članici odobrena međunarodna zaštita

Član 138

Stranac kome je prestao stalni boravak u Crnoj Gori, a odobrena mu je međunarodna zaštita u državi članici, rješenjem će se odrediti napuštanje Crne Gore.

Prije donošenja rješenja iz stava 1 ovog člana provjeriće se da li stranac još uvijek ima odobrenu međunarodnu zaštitu u državi članici.

U postupku donošenja rješenja iz stava 1 ovog člana, shodno se primjenjuju odredbe o donošenju rješenja o povratku iz člana 108 ovog zakona.

Ako stranac kome je donijeto rješenje iz stava 1 ovog člana ne napusti Crnu Goru u roku određenom tim rješenjem, udaljiće se.

Stranac kome je prestao stalni boravak u Crnoj Gori iz razloga nacionalne, odnosno unutrašnje bezbjednosti, a odobrena mu je međunarodna zaštita u državi članici, udaljiće se u drugu državu ako to nije u suprotnosti članom 118 ovog zakona.“

Član 10

Poslije člana 138 dodaje se novi član koji glasi:

„Posebna zaštita

Član 138a

Prilikom primjene mjera za obezbjeđenje povratka stranca uzeće se u obzir najbolji interes maloljetnog stranca i potrebe drugih ranjivih lica iz stava 2 ovog člana, porodični život i zdravstveno stanje stranca prema kome se mjere preduzimaju.

U toku postupka udaljenja stranca posebno se vodi računa o maloljetnim strancima, maloljetnim strancima bez pratnje, licima sa posebnim potrebama, licima sa invaliditetom, starim licima, trudnicama, samohranim roditeljima sa maloljetnom djecom, kao i licima koja su bila izložena mučenju, silovanju ili drugim teškim oblicima psihološkog, fizičkog ili seksualnog nasilja.

Prilikom primjene mjera za povratak maloljetnog stranca bez pratnje odmah će se obavijestiti nadležni centar za socijalni rad i diplomatsko-konzularno predstavništvo države čiji je državljanin.

Bliži način i sprovođenje postupka posebne zaštite maloljetnih stranaca prilikom obezbjeđenja primjene mjera za povratak propisuje Ministarstvo, po prethodno pribavljenim mišljenjima organa državne uprave nadležnih za poslove rada i socijalnog staranja, zdravlja i obrazovanja.

Član 11

Naziv poglavlja XI. BORAVAK I RAD DRŽAVLJANA TREĆIH DRŽAVA SA KVALIFIKACIJAMA VISOKOG OBRAZOVANJA i čl. 184 do 203 brišu se.“

Obrazloženje

Predloženim amandmanom mijenjaju se odredbe poglavlja VI Zakona o strancima („Službeni list CG“, br. 12/18, 3/19, 86/22, 77/24, 3/26 i 33/26) kojim odredbama se uređuju: nezakoniti ulazak, boravak i napuštanje Crne Gore, radi njihovog cjelovitog i terminološki usklađenog uređenja. Precizira se postupanje u slučajevima nezakonitog boravka, obaveze napuštanja Crne Gore i sprovođenje postupka povratka, uz uvažavanje domaćeg pravnog i institucionalnog okvira.

Takođe, predloženim amandmanom u dijelu dodatog člana 10, uređuje se i posebna zaštita u postupku povratka, naročito u odnosu na maloljetnike i druga ranjiva lica, uz uvažavanje najboljeg interesa djeteta, porodičnog života i zdravstvenog stanja, kao i učešće nadležnih organa u tim postupcima.

Predloženim amandmanom u dijelu člana 11 predlaže se brisanje poglavlja XI. BORAVAK I RAD DRŽAVLJANA TREĆIH DRŽAVA SA KVALIFIKACIJAMA VISOKOG OBRAZOVANJA iz razloga što su Predlogom zakona o strancima, čija se primjena odlaže do pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, pitanja koja su predmet ovog poglavlja uređena

na potpuno drugačiji način u skladu sa Direktivom (EU) 2021/1883 Evropskog parlamenta i Savjeta od 20. oktobra 2021. o uslovima ulaska i boravka državljana trećih zemalja u svrhu visokokvalifikovanog zaposlenja i stavljanju van snage Direktive Savjeta 2009/50/EZ (Direktiva o plavoj karti EU).

AMANDMAN III

Dosadašnji čl. 9 i 10 Predloga zakona postaju čl. 12 i 13.

Obrazloženje

Navedenim amandmanom vrši se prenumeracija članova, imajući u vidu da su Amandmanom II dodata tri nova člana.

PREDSJEDNIK,

Mr Miloško Spajić